

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії,
в.о. ректора Мелітопольського
державного педагогічного
університету імені Богдана
Хмельницького

 Наталія Фалько

«28» 2023 року

ПРОГРАМА

ФАХОВОГО ІСПИТУ

Спеціальність: 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)

(Музичний інструмент)

для здобуття ступеня магістра на основі НРК6 та НРК7

Запоріжжя – 2023

Програма фахового іспиту. Спеціальність 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво) для здобуття ступеня магістра на основі НРК6 та НРК7 / укладач: М.В.Білецька. – Запоріжжя: МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2023. – 15 с.

Програма фахового іспиту визначає обсяг відповідної частини професійно-педагогічної підготовки абітурієнтів, які вступають на навчання для здобуття ступеня магістра на основі НРК6 та НРК7 за спеціальністю 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Схвалено на засіданні кафедри інструментального виконавства та музичного мистецтва естради (протокол № 11 від 05.04.2023 р.)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового іспиту складена для абітурієнтів, які вступають на навчання за освітньо-науковою програмою підготовки магістрів галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво).

В умовах запровадження багаторівневої освіти в закладах вищої освіти України особливої ваги набуває проблема підготовки майбутніх учителів мистецтва широкого профілю. Підвищення рівня професіоналізму майбутнього музиканта-педагога значною мірою залежить від музично-виконавської підготовки, спрямованої на різні види музично-творчої діяльності, які є важливими для теорії та практики професійного становлення здобувачів закладів вищої освіти.

Фахове випробування з музичного мистецтва для вступу зі спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво) на основі НРК6 та НРК7 проводиться у формі екзамену. Форма проведення екзамену – письмова відповідь на теоретичні питання (1 година).

ВСТУП

Метою фахового іспиту є виявлення знань, умінь та навичок необхідних для відтворення художньо-образного змісту музичних творів та відбір для подальшого навчання здобувачів, які мають достатній рівень теоретичних знань і практичних навичок з обраної кваліфікації

Екзаменаційний білет зі вступного випробування містить три **завдання**: перше, аналіз музичного твору (поліфонічний твір, твір великої форми або циклічної форми, розгорнута концертна п'єса (твір обирається за вибором абітурієнта)) друге, з питань та основних положень теорії навчання гри на музичному інструменті», третє, з питань та основних положень методики навчання гри на музичному інструменті.

Максимальна кількість балів, отриманих за складання абітурієнтом фахового випробування зі спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво), становить 200 балів. При цьому виставляються окремі оцінки з кожного питання, на підставі яких виводиться середній бал за екзамен.

Під час проведення екзамену абітурієнт повинен продемонструвати **компетентності у:**

знаннях:

- загальнонаукової методології процесу музичного навчання, яку складають провідні теорії, концепції та ідеї сучасного мистецтвознавства, педагогіки, психології;

- проблематики загальнотеоретичних та методичних основ навчання гри на музичному інструменті;

- специфіки музичного виконавства як особливого виду творчої діяльності;

вміннях:

- аналізувати, узагальнювати і поширювати передовий педагогічний досвід;

- орієнтуватися в спеціальній професійній, мистецтвознавчій та музичній літературі за профілем підготовки та із суміжних галузей знань;

- використовувати новітні освітні технології, програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання, створювати флеш-анімації, презентації, будклети, фонотеки.

здатності :

- використовувати навички, що були сформовані й розвинуті під час вивчення дисциплін професійної практичної підготовки;

- критично оцінювати результати власної художньо-виконавської і педагогічної діяльності, творчо підходити до впровадження нових методик, програм та ідей;

- бути творчою та креативною особистістю, прагнути до постійної та систематичної роботи, спрямованої на вдосконалення професійної музично-педагогічної та виконавської майстерності.

Орієнтовний репертуар для аналізу музичного твору

Скрипка

Поліфонічний твір / наприклад: І.С.Бах. Соната №1, Престо; І.С.Бах. Партіта №1, Сарабанда, Дубль; І.С.Бах. Партіта №2, Алеманда, Жига; І.С.Бах. Партіта №3, Буре, Жига, Г. Телеман. Прелюд №2.

Твір великої форми /наприклад: А.В'єтан Концерти: № 4,5.; І.С.Бах. Концерт №1; В.Моцарт Концерти: Ре мажор "Аделаїда", № 1,3,4,5; М.Брух Концерт соль мінор; Т. Віталі Чакона; А.Кореллі. Фолія (ред. Г.Леонара).

Розгорнута концертна п'єса /наприклад: П.Шольц Фантазія на тему української народної пісні «Верховина»; Н. Паганіні Кантабіле, В. Гомоляка Ноктюрн, П. Шольц Ой, літає соколонько.

Фортепіано

Поліфонічний твір /наприклад: Й.С. Бах Прелюдія та fuga Сі мажор, ДТК, т.1; Й.С. Бах Прелюдія та fuga Ля-бемоль мажор, ДТК, т.1; Й.С. Бах Прелюдія та fuga ре мінор, ДТК, т.2;

Твір великої форми /наприклад: В. Моцарт Соната №3 Сі-бемоль маор, ч.1; Л. Бетховен Концерт №3, до мінор, тв.37,ч.1; Й. Гайдн Соната до-дієз мінор, ч.1; В.А. Моцарт Рондо Ре мажор.

Розгорнута концертна п'єса / наприклад: К. Вебер Блискуче рондо; С. Рахманінов Елегія; Й. Брамс Балади, Рапсодії; Ф. Шопен Балади, Полонези, Скерцо; Л. Шукайло Скерцо, Інтермецо.

Баян та акордеон

Поліфонічний твір /наприклад: І.С.Бах, Прелюдія та fuga до мінор з «Добре темперованого клавіру» т. I; І.С.Бах. Органна фантазія та fuga ля мінор; І.С.Бах-Д.Кабалевський. Прелюдія і fuga ре мінор; Ю.І. Шамо. Прелюдія, речитатив та fuga ля мінор;/ Сейбер Прилюдія і fuga, І.С.Бах Органна fuga соль мінор

Твір великої форми /наприклад: А.Білошицький. Партита №2; Д.Бортнянський. Соната До мажор, 1-а або 2-а та 3-тя частини; В. Золотарьов. Соната № 2, 1-а або 2-а та 3-я частини; В.Зубицький. Сюїта №I; Й.Гайдн. Соната Ре мажор I ч.; Вл. Золотарьов – Соната № 2. Віртуозна п'єса фольклорного або естрадного стилю / наприклад: В.Власов Веснянка; В.Грідін

«Пустотливі награти»; М.Різолі Варіації на тему української народної пісні «Дощик».

Розгорнута концертна п'єса / наприклад: І.Альбеніс «Астурія», Г.Венявський «Скерцо-тарантелла», В.Власов «Basso Ostinato», В.Власов «Свято на Молдованці», Р. Гальяно «Вальс Марго», В. Грідін «Їхав козак за Дунай», В. Золотарьов «Рондо-капріччіозо», В. Зубицький «У наслідуванні Йоганна Штрауса», О.На Юн Кін «Як у бабусі козел», В.Подгорний «Циганська рапсодія», О.Тимошенко «Ой у полі жито», В.Семенов «Калина червона», П.Фросіні «Карнавал в Венеції»

Гітара

Поліфонічний твір /наприклад: Бах І.С. Дубль h-moll; Бах І.С. Прелюдія BWV 995; Yngwie Malmsteen – Fugue e-moll; Люлі Ж. Алеманда e-moll; Бах І.С.Алегро ре – мажор BWV 998; Бах І.С. Жига a-moll

Твір великої форми /наприклад: Rusty Cooley – Under the influence a-moll; Моліко Ф.Соната G-dur 1 ч.; Понсе М. «Sonatino Merediano» 1 ч.; Steve Vai – Tender Surrender e-moll; Joe Satriani – Midnight h-moll; Yngwie Malmsteen – Cavallino Rampante cis – moll.

Розгорнута концертна п'єса / наприклад: Дж. Морель Бразильський танець, А.Барріос Вальс № 4, Х.Родриго Три іспанських танця 4. Е.Віла-Лобос Шоро, Л. Брауер Один день в листопаді

Духові інструменти (труба, флейта, саксофон)

Поліфонічний твір /наприклад: Гендель Г. Соната № 4 D-dur, III ч.; Глюк Г. Мелодія; Бах І.С. Сициліана; Бах І.С. Адажіо c-moll; Бах І.С. Арія з сюїти ре-мажор; Каччині А. Аве Марія; Бах Й.С. Арія.

Твір великої форми /наприклад: Телеман Г. Соната II-III ч.; Пуленг Ф. Соната F- dur, I ч.; Вівальді А. Соната №6 1 ч. соль-мінор; Гумель Ф. Концерт B-dur; Маркін Ю. Африканська маска; Шуберт Ф. Серенада; Керейко В. Жарт.

Розгорнута концертна п'єса / наприклад: Равель М. «Павана», А. Винокуров «Болеро», Казелла А. «Болеро», Л. Венцано «Вальс», Ж. Вальверде «Клавелітос», С. Рахманінов «Весінні води», А. Понк'еллі «Капрічіо», Е.Кавалліні «Адажіо і тарантелла», Г.П'єрне «Канцонетта», Ф. Гобер «Ноктюрн та алегро-скерцандо»

Перелік питань з
«Теорії та Методики навчання гри на музичному інструменті»
Спеціальність Скрипка

Аплікатура та різні види рухів пальців на грифі.

Вивчення позицій й переходів у початковому навчанні на скрипці.

Джерела та етапи розвитку теорії та методики навчання гри на музичному інструменті.

Методи розвитку музичних здібностей з гри на музичному інструменті.

Музично-виразні засоби в скрипковому виконавському мистецтві.

Організація самостійної роботи музиканта-інструменталіста над виконавською технікою

Основні принципи практичного використання смичкових штрихів.

Початкове вивчення акордів на скрипці.

Початковий період навчання гри на музичному інструменті, принципи та методи.

Проблеми виховання культури звуку на струнно-смичкових інструментах.

Розвиток слуху скрипаля на початковому етапі навчання.

Скрипкова аплікатура як засіб художньої виразності.

Скрипкова вібрація як художній прийом у виконавському мистецтві.

Сучасні досягнення теорії та методики викладання гри на музичних інструментах.

Засоби і методи інтенсифікації засвоєння матеріалу, який вивчається в класі гри на музичному інструменті.

Спеціальність Фортепіано

Зміст, форми та методи роботи піаніста над поліфонічним твором.

Зміст, форми та методи роботи піаніста над твором великої форми.

Зміст, форми та методи роботи піаніста над п'єсою.

Зміст, форми та методи роботи піаніста над музичним твором інструктивного характеру.

Початковий етап роботи над музичним твором.

Проміжний (серединний) етап роботи над музичним твором.

Заклучний етап роботи над музичним твором.

Передконцертний етап роботи над музичним твором.

Розвиток музичного слуху піаніста у фортепіанному класі.

Шляхи виховання чуття музичного ритму піаніста у фортепіанному класі.

Форми та методи роботи над розвитком музичної пам'яті піаніста.

Розвиток навичок гри по слуху.

Педагогічний репертуар: принципи та особливості добору.

Завдання та зміст роботи піаніста над розвитком виконавського (ігрового) апарату.

Педалізація як специфічний засіб підвищення виразності фортепіанної гри. Види педалізації, їх специфіка й призначення.

Спеціальність Баян-Акордеон

Основні засоби музичної виразності у виконавському мистецтві баяніста-акордеоніста.

Готовий та виборний баян-акордеон. Їх схожість, відмінність та специфіка використання.

Основні штрихи з виконання на баяні-акордеоні.

Основні прийоми гри міхом на баяні-акордеоні.

Регістри баяна-акордеона. Специфіка їх використання.

Темпо-метро-ритм як звукообразний та формоутворюючий фактор.

Два аспекти динаміки музичних звуків: фізичний (тривалість, висота, гучність, щільність, тембр) та процесуальний (музична інтонація, розгортання засобів музичної виразності та змісту).

Музичний слух. Його компоненти.

Специфіка звукоутворення на баяні-акордеоні. Основні три фази звуковидобування.

Видатні українські педагоги з навчання гри на баяні-акордеоні.

Спеціальність Духові інструменти

Виконавський апарат і техніка звуковидобування.

Використання засобів музичної виразності у грі на духових інструментах (динаміка, темп, артикуляція, вібрато).

Два аспекти динаміки музичних звуків: фізичний (тривалість, висота, гучність, щільність, тембр) та процесуальний (музична інтонація, розгортання засобів музичної виразності та змісту).

Музичний слух. Його компоненти.

Організація занять музиканта – духовика.

Основні аспекти роботи над технікою музиканта – духовика.

Основні засоби музичної виразності у виконавському мистецтві духовика.

Основні методи роботи над музичним твором.

Основні прийоми гри на духовому інструменті (штрихи – рухи язика).

Основні штрихи з виконання на духових інструментах.

Поняття про губний апарат.

Принципи організації самостійних занять.

Робота над гамами як складений компонент процесу навчання гри на духових інструментах.

Робота над тривалими звуками, гамами і арпеджіо. Специфіка виконавського дихання при гри на духовому інструменті.

Специфіка звукоутворення на духових інструментах.

Специфіка роботи над звуком та диханням.

Темпо-метро-ритм як звукообразний та формоутворюючий фактор.

Техніка виконавського дихання та його розвиток.

Спеціальність Гітара

Аплікатура та різні види рухів пальців на грифі.

Основні принципи практичного застосування гітарних тембрів.

Початкове освоєння прийому тремоло.

Методи розвитку музичних здібностей з гри на музичному інструменті.

Музично-виразні засоби в гітарному виконавському мистецтві.

Значення прийому арпеджіо у становленні виконавського апарату гітариста.

Початкове освоєння прийому барре.

Проблеми і особливості артикуляції в музично-інструментальному виконавстві.

Проблеми виховання культури звука гітариста.

Початковий період навчання гри на музичному інструменті, принципи та методи.

Вивчення позицій й переходів у початковому навчанні на гітарі.

Організація самостійної роботи музиканта-інструменталіста над виконавською технікою.

Гітарна аплікатура як засіб художньої виразності.

Початкове освоєння прийому тремоло.

Розвиток технічних можливостей лівої руки на початковому етапі навчання гітариста.

Аплікатура та різні види рухів пальців на грифі.

Значення прийому арпеджіо у становленні виконавського апарату гітариста.

Проблеми виховання культури звука на гітарі.

Основні принципи практичного застосування гітарних тембрів.

Гітарна аплікатура як засіб художньої виразності.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Екзаменаційний білет з фахового вступного випробування містить три завдання: перше, аналіз музичного твору (поліфонічний твір, твір великої форми або циклічної форми, розгорнута концертна п'єса (твір обираються за вибором абітурієнта)), друге, з питань та основних положень теорії навчання гри на музичному інструменті», третє, з питань та основних положень методики навчання гри на музичному інструменті. Перше питання оцінюється в 100 балів, відповідь на друге та третє питання оцінюється в 50 балів.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень абітурієнтів
Середній	124-148	Ставиться за аналіз музичного твору в якому: поверхнево розкриває історичні та культурологічні особливості епохи в якому жив композитор; недостатньо розкриває особливості музичної форми твору, художньо-образний зміст музичного твору; не достатньо розкриває стилістичні, технічні та інші особливості музичного твору; не досить чітко визначає основні динамічні, штрихові, апікатурні та інші завдання та методи роботи над ними; на 75 відсотків вірно розкриває відповідні міркування з питань та основних положень теорії та методики навчання гри на музичному інструменті, і вміє правильно їх аргументувати.
Достатній	149-174	Ставиться за аналіз музичного твору в якому: розкриває історичні та культурологічні особливості епохи в якому жив композитор; розкриває особливості музичної форми твору, художньо-образний зміст музичного твору; виявляє стилістичні, технічні та інші особливості музичного твору; не досить чітко визначає основні динамічні, штрихові, апікатурні та інші завдання та методи роботи над ними; на 85 відсотків правильно розкриває відповідні міркування з питань та базисних положень теорії та методики навчання гри на музичному

		інструменті і вміє вірно їх аргументувати.
Високий	175-200	Ставиться за детальний аналіз музичного твору в якому розкриває історичні та культурологічні особливості епохи в якому жив композитор; особливості музичної форми твору, художньо-образний зміст музичного твору; виявляє стилістичні, технічні та інші особливості музичного твору; визначає основні динамічні, штрихові, аплікатурні та інші завдання та методи роботи над ними; вірно викладення відповідних міркувань з питань та базисних положень теорії та методики навчання гри на музичному інструменті, вмінні з необхідною аргументацією правильно розкрити технологію їх практичного застосування.

Критерії оцінювання аналізу музичного твору

90-100 балів – ставиться абітурієнту за детальний аналіз музичного твору в якому: розкрито історичні та культурологічні особливості епохи в якому жив композитор; розкрито особливості музичної форми твору, художньо-образний зміст музичного твору; виявлено стилістичні, технічні та інші особливості музичного твору; визначено основні динамічні, штрихові, аплікатурні та інші завдання та методи роботи над ними.

74-89 балів – ставиться абітурієнту за аналіз музичного твору в якому: розкрито історичні та культурологічні особливості епохи в якому жив композитор; розкрито особливості музичної форми твору, художньо-образний зміст музичного твору; виявлено стилістичні, технічні та інші особливості музичного твору; не досить чітко визначено основні динамічні, штрихові, аплікатурні та інші завдання та методи роботи над ними.

60-73 балів – ставиться абітурієнту за аналіз музичного твору в якому: розкрито історичні та культурологічні особливості епохи в якому жив композитор; розкрито особливості музичної форми твору, художньо-образний зміст музичного твору; не достатньо розкрито стилістичні, технічні та інші особливості музичного твору; не досить чітко визначено основні динамічні, штрихові, аплікатурні та інші завдання та методи роботи над ними.

35-59 балів – ставиться абітурієнту за аналіз музичного твору в якому: поверхнево розкрито історичні та культурологічні особливості епохи в якому жив композитор; недостатньо розкрито особливості музичної форми твору, художньо-образний зміст музичного твору; не достатньо розкрито стилістичні, технічні та інші особливості музичного твору; не досить чітко визначено основні динамічні, штрихові, аплікатурні та інші завдання та методи роботи над ними.

1-35 балів – ставиться абітурієнту за аналіз музичного твору в якому поверхнево розкрито особливості музичної форми твору, художньо-образний зміст музичного твору; не достатньо розкрито стилістичні, технічні та інші особливості музичного твору; не досить чітко визначено основні динамічні, штрихові, аплікатурні та інші завдання та методи роботи над ними.

Критерії оцінювання з теорії та методики навчання гри на музичному інструменті

45-50 балів – ставиться абітурієнту, який не тільки вірно викладає відповідні міркування з питань та базисних положень теорії та методики навчання гри на музичному інструменті, але й вміє з необхідною аргументацією правильно розкрити технологію їх практичного застосування.

38-44 балів – ставиться абітурієнту, який на 85 відсотків правильно розкриває відповідні міркування з питань та базисних положень теорії та методики навчання гри на музичному інструменті, і вміє вірно їх аргументувати.

30-37 балів – ставиться випускнику, який на 75 відсотків вірно розкриває відповідні міркування з питань та основних положень теорії та методики навчання гри на музичному інструменті, і вміє правильно їх аргументувати.

18-29 балів – ставиться абітурієнту, який тільки на 55 відсотків вірно висловлює відповідні міркування з теорії та методики навчання гри на музичному інструменті, і не здатний правильно їх аргументувати.

1-17 балів – ставиться абітурієнту, який тільки на 35 відсотків вірно висловлює відповідні міркування з теорії та методики навчання гри на музичному інструменті, і не здатний правильно їх аргументувати.

Література

1. Бай Ю.М. Психомоторика художньо-віртуозної побіжності баяніста (акордеоніста): [монографія]. Мелітополь: Видавництво МДПУ ім. Б.Хмельницького, 2014. 612 с.
2. Береза А.В. Педагогічно-виконавська практика майбутнього вчителя музики: Навчально-методичний посібник (видання 2-ге, доповнене) Вінниця: НОВА КНИГА, 2010. 184 с.
3. Береза А.В., Несторович Б.І. Удосконалення виконавської підготовки баяніста в процесі самостійної роботи: навч.-мет. посіб. Вид.2-ге, змін. і доповн. Вінниця: Нова Книга, 2011. 176 с.
4. Воробкевич Т.П. Методика викладання гри на фортепіано: Підручник. Львів: ЛДМА, 2001. 244 с.
5. Давидов М. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста. К.: Муз. Україна, 1997. 240 с.
6. Давидов М.А. Київська академічна школа народно-інструментального мистецтва. Посібник. К.: НМАУ, 1992. 224 с.
7. Доценко В.І. Дидактичні умови виховання гітариста. Х.: ХДУМ, 2007. Схвалено Мін. Освіти і науки України.
8. Євдокімов С.А. Скрипкове виконавство. Шлях від початківця до віртуоза: навчальний посібник. Х.: ХДУМ, 2007
9. Котова Л.М. Методика підготовки музикантів-інструменталістів до сценічної діяльності (навч. метод. посібник). Мелітополь, 2010. 236 с.
10. Олексюк О.М. Методика викладання гри на народних музичних інструментах. К: КНУКІМ, 2005.
11. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: [навчальний посібник]. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. 360 с.
12. Семешко А.А. Баянно-акордеонне мистецтво України на зламі ХХ-ХХІ століть: Довідник. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2009 . 244 с.
13. Семешко А.А. Баянно-акордеонне мистецтво України на зламі ХХ-ХХІ століть: Довідник. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2009. 244 с.
14. Стеценко Л. Методика навчання гри на скрипці. К.: Муз. Україна, 1986.
15. Теоретико-методичні засади формування виконавської майстерності в процесі фахової підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва: монографія / М.В. Білецька, О.В.Стотика, Л.М. Котова та ін. Мелітополь, 2014. 219 с.
16. Черепанін М.В., Булда М.В. Естрадно-джазова музика для акордеона та баяна в творчості українських композиторів і виконавців другої половини

XX – початку XXI століть. Естрадний олімп акордеона: Монографія. Івано-Франківськ: Видавництво «Лілея – НВ», 2008. С. 121-173.

17. Шукрайло В.Ф. Педалізація у професійній підготовці піаніста: Навчальний посібник. Х.: Факт, 2004. 160 с.